

woensdag

14.12.2016

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Jan Christiaens

Russian National Orchestra

Rachmaninovs Derde pianoconcerto

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Het Russian National Orchestra (RU) werd in 1990 opgericht door artistiek leider en chef-dirigent Mikhail Pletnev en behoorde al snel tot de belangrijkste orkesten wereldwijd. Het orkest wordt omschreven als 'een levend symbool van het beste in de Russische kunst' (Miami Herald), 'zo perfect als men kan hopen' (Trinity Mirror), en 'verbazingwekkend virtuoos' (Glasgow Herald). De indrukwekkende discografie van het orkest telt meer dan 80 opnames voor Deutsche Grammophon, Pentatone en andere prestigieuze labels. Hiervoor kreeg het orkest diverse onderscheidingen als de Grammy Award en de Diapason d'Or de l'Année.

Pianist, dirigent en componist Mikhail Pletnev (RU) koppelt een uitzonderlijke techniek aan een scherpe en steeds creatieve interpretatie. Als 21-jarige won hij de Tchaikovsky International Piano Competition en kreeg zo wereldwijd erkenning. Naast diverse prijzen mocht hij een Grammy Award in ontvangst nemen voor zijn opname, samen met Martha Argerich, van Prokofievs *Cinderella*. In 1990 richtte hij met de steun van Mikhail Gorbatsjov het eerste onafhankelijk Russisch orkest op: het Russian National Orchestra. Op korte tijd verwierf hij grote internationale faam met het orkest. Als gastdirigent werkte hij samen met onder andere Philharmonia Orchestra, Mahler Chamber Orchestra, Tokyo Philharmonic, Concertgebouworkest, London Symphony Orchestra en Los Angeles Philharmonic.

Op jonge leeftijd haalde pianist Seong-Jin Cho (KR) respectievelijk de eerste en de derde prijs op 's werelds belangrijkste internationale concours: de Tchaikovsky Competition en de Chopin International Piano Competition. Dankzij zijn overweldigend talent en natuurlijke muzikaliteit vestigde Seong-Jin Cho zich snel als een van de grootste talenten van zijn generatie. Begin 2016 tekende hij een exclusief contract bij Deutsche Grammophon. Op zijn eerste cd zal hij Chopins *Eerste pianoconcerto* vertolken met het London Symphony Orchestra en Gianandrea Noseda's *Ballades*. Verder bracht 2016 hem in Carnegie Hall, Concertgebouw Amsterdam, Chamber Music San Francisco en toerde hij met het Philharmonia Orchestra, Orchestre de Paris, Santa Cecilia Orchestra en Tokyo Philharmonic Orchestra.

Uitvoerders en programma

Russian National Orchestra: orkest
Mikhail Pletnev: dirigent
Seong-Jin Cho: piano

—

Dmitry Shostakovich (1906-1975)
Festive Overture in A, opus 96 (1954)

Sergey Rachmaninov (1873-1943)
Pianoconcerto nr. 3 in d, opus 30 (1909)
- Allegro ma non tanto
- Intermezzo: Adagio
- Finale: Alla breve

— pauze —

Pyotr Il'yich Tchaikovsky (1840-1893)
Het zwanenmeer, suite, opus 20a (1882)
(arr. Mikhail Pletnev)
- Introduction (Moderato assai, Allegro non troppo, Tempo I)
- Scene (Allegro giusto)
- Pas de trois: Intrada (Allegro)
- Pas de trois: Andante sostenuto
- Pas de trois: Allegro
- Scene (Moderato)
- Subject (Introduction to the Dance with Goblets)
- Dance with Goblets (Tempo di polacca)
- Scene (Allegro moderato, Moderato, Allegro vivo)
- Dances of the Swans: Pas d'action (Andante, Andante non troppo, Allegro)
- Pas de six: Intrada (Moderato assai)
- Scene (Allegro agitato, Molto meno mosso, Allegro vivace)
- Scene finale (Andante, Allegro, Alla breve, Moderato e maestoso, Moderato)

MEER WETEN OVER RUSLAND?
za 10.09.16 – vr 10.06.17
Pluis de geschiedenis van Rusland en de Russische muziek uit tot in detail in de tentoonstelling *Van Glinka tot Gubaidulina, twee eeuwen van politieke en culturele omwentelingen in Rusland*. Deze tentoonstelling van Johan Huys is een seizoen lang te bezichtigen op de Foyer parterre.

met de steun van Piano's Maene

Dit concert wordt rechtstreeks uitgezonden door Klara. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden, ook tussen de delen.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

FOCUS TCHAIKOVSKY	FOCUS SHOSTAKOVICH	KLAVIER	ORKESTRAAL
----------------------	-----------------------	---------	------------

From Russia, with passion

Drie dagen tijd, niet meer kreeg Dmitry Shostakovich in 1954 om een feestelijke ouverture op papier te zetten. Voor het herdenkingsconcert van de 37e verjaardag van de oktoberrevolutie was de dirigent van het Bolshoi-theater koortsachtig op zoek naar een ouverture. Hij vond Shostakovich bereid, die in enkele dagen tijd zijn *Festive Overture*, opus 96 (1954) componeerde. Ook al was het bedoeld als een puur ceremonieel gelegenheidsstuk, toch veroverde de muziek dankzij haar bruisende, feestelijke karakter een plaatsje in het orkestrepertoire. Kennelijk heeft Shostakovich zich geïnspireerd op Mikhail Glinka's ouverture tot zijn opera *Ruslan en Ludmilla*, die orkestraal vuurwerk en roekeloze tempo's weet te combineren met melodieën die meteen in het oor blijven hangen. Shostakovich dreef de snelheid nog verder op, waardoor de muziek bij momenten doet denken aan een achtervolgingsscène uit een tekenfilm van *Tom and Jerry*. Deze waanzinnig snelle muziek zit netjes gestut tussen een overdreven plechtige – en daardoor eigenlijk vulgaire – fanfare door de koperblazers. Het moge duidelijk zijn dat Shostakovich niet zo hoog opliep met overheidsopdrachten.

Met *Het zwanenmeer* (1875-76) componeerde Pyotr Il'yich Tchaikovsky een van de populairste balletten ooit. Het scenario, gebaseerd op oude Russische sprookjes, vertelt het verhaal van Odette, een bevallige prinses die door de vloek van een tovenaars in een zwaan veranderd werd. De première van het ballet in het Bolshoi-theater, in maart 1877, was het begin van een succesverhaal. Tchaikovsky besloot in 1882 om een orkestsuite te maken van de meest populaire nummers uit het ballet, zodat zijn compositie ook een tweede leven als orkestwerk kon hebben. Althans, dat was het plan, dat hij in een brief aan zijn vriend

en muzikuitgever Pyotr Jurgenson bekend maakte. Maar kennelijk kwam Tchaikovsky nooit tot een definitieve beslissing omtrent de samenstelling van de suite. Zeven jaar na de dood van de componist publiceerde Jurgenson onder het opusnummer 20 A (het ballet zelf draagt opusnummer 20) een suite met zes nummers uit het ballet. Of hij dan wel Tchaikovsky zelf de keuze van de nummers gemaakt heeft, blijft tot op heden onduidelijk.

Rach 3: het is een begrip met een magische bijklank. Kenners noemen het *Derde pianoconcerto*, opus 30 (1909) van Sergey Rachmaninov een van de moeilijkste concerten ooit gecomponeerd. Zelfs toppianisten spreken met een mengeling van ontzag en vrees over het werk. Iemand als Martha Argerich – nochtans voor geen kleintje vervaard – speelde het concerto slechts enkele keren in publiek, en noemde het 'très difficile'. Josef Hofmann (1876-1957), de Pools-Amerikaanse pianovirtuoos aan wie Rachmaninov zijn derde concerto opdroeg, speelde het nooit in het openbaar. Hij vond dat het 'niets voor hem was'.

Rachmaninov componeerde het concerto in eerste instantie voor eigen gebruik. In de winter van 1909 vertrok hij met de partituur onder de arm voor een Amerikaanse tournee die hem langs alle grote steden zou brengen. Op 28 november 1909 zat hij een eerste keer achter de piano, voor de première van zijn *Derde pianoconcerto* met de New York Symphony onder leiding van Walter Damrosch. Het was echter de uitvoering met de New York Philharmonic, enkele weken later, die een diepe indruk naliet op de solist Rachmaninov. Niemand minder dan Gustav Mahler hanteerde toen het dirigeerstokje, en die beet zich met grote toewijding vast in de orkestbegeleiding. Rachmaninov schreef hierover: 'Mahler legde zichzelf toe op het concerto, totdat de orkestbegeleiding, die vrij complex

is, tot in de perfectie geoefend was. Elk detail was belangrijk voor hem – een houding die uiterst zeldzaam is onder dirigenten! Ook al was de repetitie maar gepland tot de middag, toch ging Mahler ver over de tijd. En toen hij na afloop dan ook nog aankondigde dat we de volledige eerste beweging nog eens zouden doorspelen, verwachtte ik protest bij de muzikanten. Maar ik zag geen enkel teken van ergernis. Integendeel, het orkest speelde met nog meer aandacht en respect dan de eerste keer.'

Op zijn Amerikaanse tournee oogstte Rachmaninov grote successen met zijn gloednieuw concerto. Het publiek was door het dolle heen; de muziekcritici daarentegen waren minder enthousiast. Het tij keerde pas in de jaren 1930, toen de jonge klavierleeuw Vladimir Horowitz het concerto met vuur verdedigde en bekend maakte bij het grote publiek. Wat zo opmerkelijk is aan dit uiterst virtuoze concerto, is hoe alles zich ontspint vanuit een melodietje dat de eenvoud zelf is. Het klinkt in de openingsmaten van de eerste beweging, gedragen door een rustig kabbelende begeleiding in de strijkers. Onder wisselende gedaantes duikt het regelmatig op, niet alleen in de eerste, maar ook in de twee volgende bewegingen. Nu eens lyrisch en zangerig, dan weer uitgewerkt in kolossale akkoordblokken of als een flitsend scherzo: het hoofdthema is als het cement dat de bouwstenen van dit uitgebreide concerto samenhoudt. Ook al zijn de melodische bouwstenen van het concerto uiterst eenvoudig, toch weet Rachmaninov er enkele aangrijpende climaxen mee op te bouwen. Zo bijvoorbeeld in de eerste beweging, voorafgaand aan de fameuze solocadens voor piano. Na de voorstelling van de twee thema's ontspint zich een koortsachtige passage in de piano, die door het orkest nog verder opgezweept wordt. De klankgolf bereikt een

climax met massieve gepunteerde akkoorden in de piano, die in klanksterkte wedijvert met het volledige orkest. Dit is nog maar het voorspel voor de indrukwekkende cadens, waarvoor Rachmaninov twee versies op papier zette: een eerste, waarin het hoofdthema in compacte, gespierde akkoorden klinkt; en een tweede, veel lichtere variant, waarin de componist het hoofdthema als een bruisende toccata laat klinken.

De tweede beweging van het concerto bestaat uit een reeks variaties op een weelderige, uiterst romantische melodie. Piano en orkest zoeken eerst nog naar een evenwicht in de dialoog, voordat het hoofdthema in alle pracht kan openbloeien. De melodieuze pracht moet echter plots wijken voor een passage waarin het thema uit de eerste beweging als een snelle wals is uitgewerkt, met virtuoze toonherhalingen in het glinsterende hoge register van de piano. In dezelfde geest van virtuositeit lanceert de piano met razendsnel octaafspel de derde beweging, die door het snelle tempo en de opgejaagde sfeer iets maniakaals heeft. Rachmaninov toont zich hier een excellente regisseur van spanning en ontspanning. Op het juiste moment wijkt de snelle muziek voor tragere, wulpse passages, gebaseerd op thema's uit de eerste beweging. Eindigen doet dit concerto met een indrukwekkende krachtmeting tussen piano en orkest, die echter niet het laatste woord heeft. Dat is voor de filmische, gepassioneerde melodie, die à la Puccini door heel het orkest samen met de piano uit volle borst uitgezongen wordt.

Jan Christiaens

Tchaikovsky en Rachmaninov

Zowel de muziek van Tchaikovsky als die van Rachmaninov heeft een belangrijk element uit het rijke uitdrukkingsrepertoire van de Russische romantische muziek gemeen, namelijk het onweerstaanbare, quasi banale lyrische pathos. Sergey Rachmaninov stamde uit een muzikale familie. Zijn grootvader Arkady Alexandrovich had piano gestudeerd bij John Field en zijn vader Wassily Arkadjevich speelde meer dan behoorlijk piano. Het was echter zijn oudere zuster Jelena die hem kennis liet maken met de muziek van Tchaikovsky. Zij had een mooie altstem en hij begeleidde haar regelmatig. Pas tijdens zijn studies aan het conservatorium van Moskou zou Rachmaninov Tchaikovsky persoonlijk ontmoeten. In 1885 werd de toen twaalfjarige Rachmaninov toegelaten in de pianoklas van Nikolaj Sergejevich Sverev (1832-1893). Sverev liet zijn leerlingen en leraars van het conservatorium regelmatig optreden tijdens voorspeelavonden die door veel leerlingen en leraars van het conservatorium werden bijgewoond. Zowel de beroemde pianist Anton Rubinstein als Tchaikovsky hoorden de begaafde Sergey voor het eerst tijdens een van deze avonden. In 1888 werd Rachmaninov toegelaten tot de voortgezette pianoklas van zijn neef Alexander Siloti (1863-1945) die, na zijn studies bij Sverev, Nikolai Rubinstein en Tchaikovsky, in Weimar bij Liszt had gestudeerd (1833-1886). In feite had de jonge Sergey liever gestudeerd bij Vasily Safonov. Hij woonde echter in bij Sverev en die verplichtte hem de lessen van Siloti te volgen. Een andere, later beroemd geworden leerling van hem, Alexander Skriabin, mocht wel naar de klas van Safonov. Om tot deze voortgezette opleiding (te vergelijken met een huidige masteropleiding) te worden toegelaten, moest je slagen in een examen. Rachmaninov slaagde maxima cum laude en kreeg zelfs een erevermelding van juryvoorzitter Pyotr

Il'yich Tchaikovsky, die erg onder de indruk was van zijn pianospel. Naast piano bij Siloti, studeerde Rachmaninov nog contrapunt bij Sergey Tanejev en fuga bij Anton Arensky. Zijn compositorische arbeid, reeds begonnen in 1887, resulteerde in een eerste groot werk, zijn *Concerto voor piano en orkest in fis*, opus 1 (1890-91). In de zomer van 1893 voltooide hij zijn *Fantastic – tableaux (Suite nr. 1)*, opus 5 voor twee piano's, opgedragen aan Tchaikovsky. Deze mocht helaas de geplande uitvoering niet meer meemaken, aangezien hij op 6 november van datzelfde jaar overleed. Het contact met Tchaikovsky was weliswaar sporadisch en van korte duur, maar toch valt zijn invloed op Romaninovs muziek niet meer weg te denken.

Johan Huys

Russian National Orchestra

concertmeester

Alexey Bruni

eerste viool

Maxim Khokholkov

Anna Panina

Natalia Anurova

Alexey Khutoryanskiy

Anatoly Fedorenko

Natalia Fokina

Alexey Sobolev

Vasily Vyrenkov

Leonid Akimov

Igor Akimov

Igor Vasilyev

Olga Chepizhnaia

Olga Levchenko

Vladimir Talanov

tweede viool

Sergey Starcheus

Lina Vartanova

Pavel Gorbenko

Irina Simonenko

Evgeny Durnovo

Vladimir Teslya

Svetlana Dzutseva

Evgeny Feofanov

Ilya Pritulenko

Ekaterina Tcareva

Sergey Shakin

Irina Pershakova

Izenkova Aleksandra

altviool

Sergey Dubov

Irina Sopova

Sergey Bogdanov

Sofia Lebed

Olga Suslova

Ksenia Zhuleva

Alexander Zhulev

Maria Goryunova

Lev Leushin

Artem Kukaev

Aleksandr Tatarinov

cello

Alexander Gotgelf

Svetlana Vladimirova

Olesya Gavrikova

Maxim Tarnorutskiy

Alexander Grashenkov

Kirill Varyash

Sergey Kazantsev

Natalia Lyubimova

Lidia Braun

contrabas

Gennady Krutikov

Anton Vinogradov

Alexey Vorobiev

Miroslav Maximyuk

Vasily Beschastnov

Gennady Karasev

Arsen Manvelyan

fluit

Maxim Rubtsov

Konstantin Efimov

Sergey Igrunov

Nikolay Lotakov

hobo

Vitaly Nazarov

Stanislav Tokarev

klarinet

Nikolay Mozgovenko

Sergey Eletsy

Dmitry Aizenshtadt

Dmitry Belik

fagot

Andrey Shamidanov

Danila Iakovlev

Vladimir Markin

Elizaveta Vilkovyskaia

hoorn

Igor Makarov

Alexey Serov

Andrey Romanov

Victor Bushuev

Anton Afanasyev

Dmitry Kuznetsov

trompet

Leonid Korkin

Konstantin Grigorev

Andrey Kolokolov

trombone

Ivan Irkhin

Sergey Koryavichev

Tarasov Maxim

Vyacheslav Pachkaev

tuba

Dmitry Anakovskiy

percussie

Ilya Melikhov

Kirill Lukianenko

Leonid Lysenko

Vitaly Martyanov

Iakov Karasev

harp

Svetlana Paramonova

Still uit Oktober

za 18.03.17 / 20.00 / Concertzaal
**Brussels Philharmonic /
Eisensteins cultfilm Oktober**
Oktober (1928) is Sergej Eisensteins monumentale eerbetoon aan de Oktoberrevolutie, de 'tien dagen die de wereld deden wankelen'. Brussels Philharmonic zorgt voor de muziek met een speciaal voor deze film voorziene score, samengesteld door Russische-muziekexpert Francis Maes.

© Hans van der Woerd

za 01.04.17 / 20.00 / Concertzaal
**Rotterdams Philharmonisch Orkest /
Goerner speelt Rachmaninov**
Rachmaninovs *Eerste pianoconcerto* vereist technisch meesterschap en analytische doortastendheid: iets voor pianist Nelson Goerner dus. Het Rotterdams Philharmonisch Orkest koppelt dit immens populaire werk aan Debussy's meest invloedrijke orkestwerken.

GEEF MUZIEK EN DANS CADEAU

Maak uw familie en vrienden blij met muziek en dans. Bestel uw geschenkbond voor een bedrag naar keuze op: www.concertgebouw.be of via +32 70 22 33 02

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV